

RADNI ODNOSI

1. Ustavna tužba je poseban institut za ocjenu pojedinačnih akata tijela državne vlasti.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama članka 62., stavaka 1. i 2. Ustavnog zakona Ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., br. 99/99., 29/02., 48/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može po iscrpljivanju dopuštenog pravnog puta podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom.

Ustavna tužba nije pravno sredstvo u sustavu redovnih ili izvanrednih pravnih lijekova, nego poseban institut za ocjenu pojedinačnih akata tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima zbog zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom.

Slijedom navedenog, Ustavni sud tijekom postupka pružanja ustavnosudske zaštite, na temelju činjeničnog stanja utvrđenog u postupku

iz kojeg je proizašla osporena odluka i unutar zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama došlo do ustavno nedopuštenog posizanja u ljudska prava i temeljne slobode.

Presudom broj: P-2304/01 od 9. ožujka 2004., kojom je u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev podnositelja, Općinski sud u Zadru, između ostalog, je naveo: „... Tužitelj se, kao zaposlenik banke, koristio informacijom koju je mogao dobiti kao bankarski službenik prethodnog dana za idući radni dan. Tužitelj je kao zaposlenik tužene imao veću mogućnost saznanja o promjenama tečaja raznih valuta i koristeći se tim informacijama, vršeći konverziju kao što je to utvrđeno u konkretnom slučaju, tužitelj je na vlastitim računima i na računima više osoba ostvarivao zaradu na tečajnim razlikama. Sud nalazi da je opisanim radnjama tužitelj počinio teške povrede obveze iz radnog odnosa, jer je kao djelatnik banke svoj odnos s tuženom trebao temeljiti na međusobnom povjerenju a kojeg povjerenja je nestalo zbog navedenih radnji tužitelja. Sud nalazi da su opisane radnje tužitelja osobito teške povrede njegove radne obveze i da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti za donošenje izvanrednog otkaza ugovora o radu tužitelja kod tužene u smislu odredbe čl. 107. stavka 1. Zakona o radu...“

Županijski sud u Zadru, ispitujući prvostupanjsku presudu u smislu odredbe članka 365., stavka 2. Zakona o parničnom postupku, nije utvrdio postojanje niti jedne od bitnih povreda odredaba parničnog postupka propisanih odredbom članka 354., stavka 2., točaka 1. do 13. Zakona o parničnom postupku. U cijelosti je drugostupanjski sud prihvatio činjenična utvrđenja i pravno stajalište suda u prvom stupnju i, između ostalog, naveo: „... *Povreda radne obveze iz radnog odnosa tužitelja kod tužene, između ostalog, sastojala se i u postupanju tužitelja suprotno Uputstvu tužene broj: R-47/92 od 26. studenoga 1992. godine u kojem je bilo navedeno da ni u kojem slučaju djelatnik banke ne smije sam sebi obavljati promjene na svojim računima.*“

Odlučujući o reviziji podnositelja Vrhovni sud Republike Hrvatske u osporenoj presudi ističe: „... Pravilno se nižestupanjski sudovi pozivaju i na odredbu čl. 66. Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometa zlata (N.N., br. 91/93., 36/98. i 32/01.), po kojoj banke mogu domaćim i stranim osobama konvertirati devize, ali samo ona devizna sredstva koja su uplaćena na devizne račune radi plaćanja u inozemstvu ili radi iznošenja valute u putničkom prometu s inozemstvom. Navedena zakonska odredba ne eskulpira tužitelja jer je tužitelj vršio novčane transakcije radi ostvarivanja vlastite zarade, a ne iz razloga plaćanja u inozemstvu ili iznošenja valute iz zemlje u putničkom prometu. Također, tužitelj nije vršio konverziju samo s deviznih računa građana, već i s kunskih računa, a takve transakcije svakako nisu bile učinjene u skladu s odredbom članka 66. navedenog zakona.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske postupao je u granicama svoje nadležnosti, propisane člankom 118., stavkom 2. Ustava. Pravna stajališta navedena u osporenoj presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske zasnivaju se na pravilnoj primjeni mjerodavnog materijalnog prava i na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju tog prava. Ustavni sud utvrđuje da je Vrhovni

sud, polazeći od činjeničnog stanja utvrđenog u parničnom postupku, obrazložio svoja stajališta iznesena u osporenoj presudi, za koja je nedvojbeno da nisu posljedica proizvoljnog tumačenja i samovoljne primjene mjerodavnog materijalnog prava.

Iz navedenih razloga Ustavni sud nije prihvatio navode podnositelja da mu u konkretnom slučaju nije osigurana jednakost pred zakonom zajamčena člankom 14., stavkom 2. Ustava.

Ustavni sud RH, broj: U-III-2785/2005. od 29.11.2007.

2. Radnik može ostvariti pravo na izgubljenju zaradu prouzročenu poslodavčevom odlukom o rasporedu na drugo radno mjesto uz umanjenu plaću samo ako s uspjehom pobije tu odluku. Sud nije ovlašten odlučivati o zakonitosti odluke o rasporedu kao o prethodnom pitanju.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je naknada za izgubljenju zaradu zbog nezakonitih odluka tuženika kojima je tužiteljicu premjestio na drugo radno mjesto s manjim koeficijentom za obračun plaće.

Radnik može s uspjehom ostvariti pravo na izgubljenju zaradu koja mu je umanjena poslodavčevom odlukom o rasporedu na neko drugo radno mjesto uz umanjenu plaću samo ako s uspjehom u prethodnom postupku kod poslodavca ili u sudskom postupku pobije tu odluku.

Stoga sud u konkretnom slučaju nije bio ovlašten odlučivati o zakonitosti spornih odluka tuženika o rasporedu kao o prethodnom pitanju (čl. 12. Zakona o parničnom postupku), pa je drugostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice za isplatu izgubljene zarade.

Vrhovni sud RH, Revr. 34/06-2 od 5.9.2007.

3. Ustavni sud vodi računa o izjednačenosti prakse Ustavnog suda jer neujednačena praksa ne osigurava jednakost pred zakonom.

Iz obrazloženja:

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Vrhovnog suda RH broj: Revr-144/05 od 31. ožujka 2005., kojom je odbijena revizija podnositeljice, izjavljena protiv presude Županijskog suda u Slavonskom Brodu broj: GŽ-642/04 od 29. listopada 2004. Navedenom presudom odbijena je žalba podnositeljice i potvrđena presuda Općinskog suda u Slavonskom Brodu broj: P-1681/03 od 24. ožujka 2004.

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev podnositeljice kojim je tražila da joj tuženik, „Novogradnja“ d.d. Slavonski Brod, isplati 30.402,93 USA dolara, u kunsjoj protuvrijednosti, i zakonske zatezne kamate na ime neisplaćenih plaća za razdoblje od veljače 1990. do rujna 1991. godine koje je podnositeljica provela na radu u Libiji.

U ustavnoj tužbi podnositeljica ističe povredu odredaba članka 14., 26., 54., 55. i 56. Ustava. Glede povrede članka 14. Ustava, iz sadržaja ustavne tužbe razvidno je da podnositeljica ukazuje na povredu ustavnog jamstva jednakosti pred zakonom, sadržanog u odredbi stavka 2. članka 14. Ustava.

Podnositeljica ističe kako se u presudama sudova, koje su u postupcima u povodu njezine tužbe donesene u različitim stupnjevima suđenja, pojavljuju tri različita pravna stajališta.

Prema jednom, svi pravni sljednici bivšeg OOUR-a „Inženjering“ odgovorni su za njegove obveze pa među njima DP GIK Brod, a kako je i to poduzeće prestalo postojati, odgovornost ostaje na svim ostalim pravnim sljednicima, uključivo i na tuženiku, „Novogradnja“, koji je podnositeljici dužan isplatiti utuženo potraživanje.

Prema drugom stajalištu, podnositeljica ni pravno ni faktično nije radila kod tuženika, pa ne postoji njegova obveza na isplatu plaće, već

je trebala svoje potraživanje prijaviti u stečajnu masu SP GIK Brod.

Prema trećem, obveza tuženika bi postojala samo pod uvjetom da je prilikom zaključivanja Samoupravnog sporazuma o promjenama u organiziranju RO GIK Brod posebno ugovorena takva odgovornost, sukladno odredbama članka 165. do 167. tada važećeg Zakona o poduzećima (N.N., br. 53/91. i 98/93.).

Ovo posljednje stajalište zauzeo je Vrhovni sud, kao i nižestupanjski sudovi u presudama koje podnositeljica osporava ustavnom tužbom te predlaže njihovo ukidanje.

Ustavna tužba je osnovana.

U postupku pokrenutom ustavnom tužbom, na temelju odredbe članka 62., stavka 1. Ustavnog zakona o ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., br. 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst), Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela povrijeđeno podnositelju ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice o čijem postojanju ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

U konkretnom slučaju, Vrhovni sud Republike Hrvatske postupao je u granicama svoje nadležnosti propisane člankom 118., stavkom 2. Ustava. Međutim, dvojbenim se ukazuju pravna stajališta navedena u osporenoj presudi budući da Vrhovni sud nije iznio razloge iz kojih bi bilo razvidno temelje li se ta stajališta na ustavno-pravno prihvatljivom tumačenju mjerodavnog materijalnog prava.

Ustavni sud utvrđuje da je konkretnom osporenim presudom Vrhovni sud odstupio od pravnih stajališta, izraženih u nizu svojih odluka, donesenih u istovjetnim pravnim stvarima, pri čemu u osporenoj presudi za to nije dao jasne i valjane razloge.

Ustavni sud je iz navedenih razloga prihvatio navode podnositeljice da joj nije osigurana jednakost pred zakonom, zajamčena člankom 14., stavkom 2. Ustava.

Ustavni sud RH, broj: U-III-3488/2005. od 27.2.2008.

4. Ustavni sud se u pravilu ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze.

Iz obrazloženja:

Podnositelj je podnio ustavnu tužbu protiv presude Vrhovnog suda RH, broj: Revr-622/06-2 od 11. listopada 2006. kojom je odbijena revizija podnositelja izjavljena protiv presude Županijskog suda u Bjelovaru broj: GŽ-1437/06-2 od 20. lipnja 2006. godine. Presudom Županijskog suda potvrđena je presuda Općinskog suda u Bjelovaru broj: P-2356/04-53 od 10. veljače 2006. kojom je utvrđen nedopuštenim otkaz ugovora o radu sklopljenog između tužitelja N.A. i podnositelja 10. listopada 1997., kojeg je podnositelj otkazao odlukom o otkazu broj 2355/02 od 7. lipnja 2002. godine i potvrdio obavješću o održavanju odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu od 26. lipnja 2002. godine. Točkom II. izreke prvostupanjske presude podnositelju je naloženo da tužitelja vrati na posao na njegovo ranije radno mjesto vozača-mehaničara ili drugo odgovarajuće radno mjesto te da mu isplati naknadu u visini izgubljene plaće u ukupnom iznosu od 8.400 kn s pripadajućim zakonskim zateznim kamatama.

Podnositelj smatra da su mu osporenim presudama, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene Zakona o radu (N.N., br. 38/95., 54/95., 65/95., 17/01., 82/01., 114/03., 123/03., 142/03., 30/04. i 68/05.), povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 14., stavkom 2., 26. i 29. Ustava, kao i da su povrijeđene odredbe članka 5., stavka 2. i članka 117., stavka 3. Ustava.

Prema odredbi članka 62., stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

(N.N., br. 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom.

Ustavni sud, u postupku u povodu ustavne tužbe, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja povrijeđeno ustavno pravo. Pritom se Ustavni sud, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice o čijem postojanju ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

Prvostupanjski sud je utvrdio da je ugovorom o radu sklopljenim 2. siječnja 1999. između tužitelja N.A. i podnositelja kao poslodavca ugovoreno da će tužitelj tjedni odmor koristiti subotom poslije podne i nedjeljom, a da je za hitne poslove prijevoza koji su se trebali obavljati u dane tjednog odmora kod podnositelja organizirana dežurna služba, to jest svake subote i netko od vozača je dežuran. Sud je utvrdio da podnositelj nije unaprijed utvrdio raspored rada dežurnih vozača u dane tjednog odmora nego je to prepustio međusobnom dogovoru vozača.

Također je utvrđeno da podnositelj nije dokazao (a na njemu je teret dokaza sukladno članku 112., stavku 1. Zakona o radu) da je tužitelj bio dežurni vozač u navedene dane tjednog odmora, niti da je tužitelj pravodobno obavijestio o promjeni rasporeda radnog vremena sukladno članku 34., stavku 2. Zakona o radu. Iz iskaza podnositelja prvostupanjski sud je utvrdio da je vožnja u subotu 8. lipnja 2002. bila redovan posao (prijevoz je ranije dogovoren s naručiteljem), a ne izvanredna vožnja.

Slijedom tih utvrđenja, prvostupanjski sud je ocijenio da tužitelj odbijanjem da izvrši sporni prijevoz u konkretnom slučaju nije počinio osobito tešku povredu obveze iz radnog odnosa zbog koje nastavak rada nije moguć, te da je odluka podnositelja o otkazu ugovora o radu nezakonita.

Drugostupanjski sud je potvrdio činjenična utvrđenja i pravna stajališta prvostupanjskog suda.

Vrhovni sud je ocijenio pravilnim utvrđenje nižeinstanjskih sudova da u konkretnom slučaju nisu ostvarene pretpostavke iz članka 107., stavka 1. Zakona o radu za izvanredni otkaz ugovora o radu.

Sagledavajući postupak, koji je prethodio ustavnosudskom, kao jedinstvenu cjelinu, Ustavni sud utvrđuje da je postupak vođen na način koji podnositelju osigurava pravično suđenje.

Ustavni sud RH, broj: U-III-3791/2006. od 24.1.2008.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Zagreb*